

نقش فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی (ICTs)^۱ در تقویت دمکراسی نمایندگی علی سیمری^۲

چکیده

فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی، دنیای ما را دگرگون ساخته‌اند و دستاوردهای جدید در حال تغییر دادن کارها، زندگی خانوادگی، تحصیلات (آموزش) و سایر محدوده‌های فعالیت هستند. سیاست نیز از این تغییرات در امان نمانده است. بسیاری از نمایندگان مجلس، استفاده گسترده‌ای از رایانه‌های شخصی، ارتباطات اینترنتی و وب سایت در کارهایشان به عمل می‌آورند، دفاتر آن‌ها انباشته از رایانه است؛ به گونه‌ای که نمی‌توانند بدون پردازنده‌های لغت، صفحه گسترده‌ها (گزارش‌های آماری)، تقویم‌های الکترونیکی، پایگاه‌های اطلاعاتی و پست الکترونیکی کار کنند.

1. Information and Communication Technology

۲. متن حاضر ترجمه و تلخیصی از کتاب Parliament in the Age of the Internet (پارلمان در عصر

اینترنت) نوشته استفان کلنن است که توسط آقای علی سیمری در شهریور ماه ۱۳۸۲ انجام شده است.

انقلاب دیجیتالی موجب گردیده است که اینترنت تبدیل به منبع عظیم قدرت شود. این انقلاب به افراد و گروه‌ها توانایی بازیگری فعال در عرصه سیاست را بخشیده و محدودیت‌های زمان و مکان را در هم شکسته است. اینترنت هم دسترسی افزون‌تر به اطلاعات پارلمانی و هم توانایی بالقوه بیش‌تر برای مشارکت جامعه در فرایند مذاکرات پارلمانی را فراهم آورده است. بنابراین دموکراسی جدید و گسترده‌تری بر اساس «سایبر دموکراسی» رو به ظهور است که امکان گفتگوی دموکراتیک، بحث و مشارکت فعال با حمایت شبکه‌بندی‌های کامپیوتری را فراهم می‌آورد.

مقدمه

توسعه حیرت‌انگیز فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی، پدیده دگرذیسی تمدن را در سطح جهانی موجب شده است. عصر صنعت جای خود را به عصر اطلاعات داده است. عواقب اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی روند فعلی، مهم‌تر از عواقبی خواهد بود که در اواسط قرن ۱۹، انقلاب صنعتی موجب آن شد. هم‌اکنون بخش‌های وسیعی از فعالیت‌های اقتصادی، مالی، تجاری، تفریحی، تحقیقاتی، آموزشی، رسانه‌های گروهی، خدمات دولتی، فرایند سیاسی و تعامل بین مردم و نمایندگان تحت تأثیر شبکه‌های الکترونیکی و فناوری چند رسانه‌ای و دیجیتالی قرار گرفته‌اند که تجارت الکترونیکی، بانکداری الکترونیکی، آموزش الکترونیکی و دانشگاه‌های مجازی، دولت الکترونیکی، دموکراسی الکترونیکی و پارلمان‌های مجازی، نمادهایی از این تأثیر هستند.

انتقال داده‌ها با سرعت نور، دیجیتالی شدن متن و تصویر و صدا، دستیابی به ماهواره‌های مخابراتی، انقلاب در ارتباط تلفنی، عمومیت یافتن کامپیوتر در بیش‌تر بخش‌های تولید و خدمات، کوچک‌تر شدن کامپیوترها و قرار گرفتن آن‌ها در شبکه‌هایی که در سطح جهان گسترده‌اند، افزایش تعداد پایگاه‌های اینترنتی و نیز صعود پرشتاب تعداد کاربران اینترنت، مسائلی است که زندگی روزمره را دگرگون ساخته است.

شبکه‌های کامپیوتری متنوع، امکان انتقال آنی اطلاعات را به طور مجازی در فضاهاى مختلف به گونه‌ی سابقه‌ای فراهم آورده‌اند. به این ترتیب روش‌های فعالیت و سازماندهی جدیدی رو به شکل‌گیری است. سیستم‌های جابجایی اسناد، دارای پشتیبانی کافی در زمینه تولید و ذخیره‌سازی اطلاعات هستند. سیستم‌های اطلاعات مدیریتی و اجرایی حمایت‌کننده تصمیم، در جستجوی پایه‌های منطقی‌تری برای تصمیم‌گیری به ایفای نقش می‌پردازند و شکل‌های مختلفی از «کار از راه دور» ظهور یافته‌اند. اینترنت امروزه به عنوان فناوری اطلاعاتی و ارتباطاتی مسلط آغاز قرن بیست و یکم ظاهر شده است. تأثیر بالقوه آن فوق العاده است و امکان دسترسی الکترونیکی گسترده و حتی جهانی را به منابع اطلاعاتی وسیع فراهم کرده است. علاوه بر آن وب سایت به منظور اداره ارتباطات داخلی مورد استفاده بسیاری از سازمان‌ها قرار گرفته است که اغلب از طریق فراهم آوردن منابع اطلاعاتی کامل و فارغ از مکان برای این سازمان‌ها، خود حامی سازمان‌های پیچیده به شمار می‌رود.

در این پژوهش روش‌های مختلفی که طبق آن از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی در جهت تقویت تعامل بین مردم و نمایندگانشان استفاده می‌شود و نیز تأثیرات کنونی و بالقوه این فناوری‌ها بر روش‌های کاری و نقش نمایندگان مجلس، مورد تحلیل قرار گرفته است. البته توجه به این نکته ضروری است که فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی، در نوع خود خوب یا بد، محدودکننده یا آزادی‌بخش نیستند. وابستگی پارلمانی به اینترنت، دارای مزایای زیادی برای اداره مؤثر امور پارلمانی است و اگر به صورت نادرست اداره یا استفاده شود دارای معایب مهمی خواهد بود. در واقع سؤال این نیست که پارلمان‌ها چگونه تحت تأثیر اینترنت قرار می‌گیرند، گویی که فناوری‌های جدید یک نیروی خارجی است که مقاومت در برابر آن امکان ندارد، بلکه سؤال اصلی این است که چگونه می‌توان از فناوری‌ها اطلاعاتی و ارتباطاتی به منظور تقویت و گسترش فرایند نمایندگی دموکراتیک استفاده کرد.

فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی و دمکراسی

عملکرد موفقیت‌آمیز هر دمکراسی پارلمانی به جریان چند جانبه کارآمد اطلاعات بستگی دارد. بدون اطلاعات، دمکراسی در هیچ یک از اشکال خود نمی‌تواند وجود داشته باشد. در واقع، اطلاعات توأم با ارتباطات مؤثر، جوهر حیات یک دمکراسی را فراهم می‌آورد. سلامتی دمکراسی همانند سلامتی بدن انسان، بسیار نیرومند می‌شود اگر این جوهر حیات به طور کامل و آزادانه در سراسر جامعه جریان یابد. به عبارتی دیگر هر چه جریان اطلاعات بین شهروندان و ترتیبات نمایندگی آن‌ها، همچنین بین قوه مقننه و قوه مجریه قوی‌تر و شفاف‌تر باشد سلامتی دمکراسی بیش‌تر خواهد شد.

چنین می‌توان نتیجه گرفت که دمکراسی و اطلاعات رابطه نزدیکی با هم دارند. در هر فعالیت دمکراتیک، آگاه بودن، به همراه توانایی مشارکت در گفتگوی آزاد، هم از الزامات و هم جزء حقوق هستند. توانایی ابراز عقیده در برابر دیگران، آزادی مطبوعات، شکلی که در آن یک شخص می‌تواند در گفتگوی دمکراتیک شرکت کند یا نماینده کسی باشد، بدون توجه به این که آن گفتگوها فنی، مالی، حقوقی یا اجتماعی هستند، همگی به ساختار سیستم‌های اطلاعاتی بستگی دارد. فرایند دمکراتیک همیشه در زیرساخت‌های رسانه‌ای تحقق می‌یابد. شاید بتوان گفت که کیفیت فرایند دمکراتیک را زیرساخت‌هایی اطلاعاتی که این فرایند در آن روی می‌دهد تعیین می‌کنند. در نتیجه، تغییر زیرساخت‌های رسانه‌ای باعث تغییر پویایی‌های دمکراسی خواهد شد.

علاوه بر آن، توجه به این نکته لازم است که توسعه عملکردهای قطعاً مهم اطلاع‌رسانی، جمع‌آوری نظرات و پاسخگو کردن دولت ممکن است مستلزم اشکال جدیدی از دمکراسی باشد، اشکالی که بیش‌تر با واقعیات فرهنگی و سیاسی عصر پارلمانی منطبق هستند.

مشارکت و دسترسی برابر و عادلانه برای مشارکت، هنجار دمکراتیک جهانی و اساسی درک دمکراسی است. در میان بسیاری از مطالب رویایی در دمکراسی الکترونیکی، توسعه مشارکت مردمی از طریق تریبون‌های الکترونیکی به عنوان مسأله اصلی در نظر گرفته

می‌شود. در واقع، این امر همواره به عنوان تنها مسأله برای احیای دموکراسی در زمینه الکترونیک به شمار می‌رود. دموکراسی‌ها به وسیله بحث و مشورت تصمیم می‌گیرند و یکی از اهداف عمده جامعه دموکراتیک، ایجاد اجتماعی از مباحثات مستدل برای چنین تصمیم‌گیری دموکراتیک جمعی است.

در حالی که انگیزه دموکراتیک تجارب و نوآوری‌های اولیه، در دموکراسی از راه دور، در واقع ناشی از یک مدل دموکراسی مستقیم است؛ اما شبکه‌های جدید مانند اینترنت، با کاربردهایی که همراه آن‌ها است، از دستاوردهای دموکراتیک در میان مدل‌های متنوع دموکراسی خبر می‌دهد. بنابراین دموکراسی جدید و گسترده‌تری براساس سایر دموکراسی روبه‌ظهور است که امکان گفتگوی دموکراتیک، بحث و مشارکت فعال با حمایت شبکه‌بندی‌های کامپیوتری را فراهم می‌آورد و اگر از یک ابزار مشارکتی مستقیم و قابل دسترس مانند اینترنت استفاده نشود فرصت‌های زیادی برای مشارکت فزاینده از دست خواهد رفت.

بدین ترتیب اینترنت، توانایی تسهیل چالش‌ها در سلسله مراتب سیاسی انحصاری موجود و احیای مجدد دموکراسی بر پایه شهروندی، از طریق تقویت قدرت گروه‌های مردمی به منظور گردآوری اطلاعات انتقادی، سازماندهی فعالیت سیاسی، سلطه‌آرای عمومی و هدایت فرایندهای سیاستگذاری را دارد. همچنین اینترنت از ایجاد فرصت‌هایی برای بیان مستقیم نظرات شهروندان در مورد اولویت‌های سیاسی و به طور مهم از ارتباطات نزدیک‌تر و مستقیم‌تر بین نمایندگان منتخب و شهروندان خبر می‌دهد. وب سایت‌ها اغلب تسهیلات گسترده‌ای را ارائه می‌کنند که به شهروندان امکان مراجعه و خروج از سایت‌ها را به اراده خودشان می‌دهد. همچنین امکان مراجعه به پارلمان و استفاده کامل‌تری از اطلاعات آن را در روزهایی که تنها حضوری فیزیکی داشته‌اند میسر می‌سازد. شهروند در سایبر دموکراسی می‌تواند اطلاعات را کسب کند، نه این که اطلاعات به او ارائه شود و نیز می‌تواند - خلاف امکانات پیشین - نسبت به اختیارات کارشناسان، متخصصان و سیاستمداران اعتراض کند.

فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی و پارلمان‌ها

از دیدگاه اقتصادی، اداری و اجرایی، دلایلی منطقی در جهت مطلوب ساختن استفاده از تسهیلات اینترنتی برای پارلمان وجود دارد؛ اول، ستفاده فزاینده از اینترنت وابستگی شدید پارلمان به روزنامه را به عنوان وسیله ارتباطی کاهش می‌دهد. دوم، اینترنت، دسترسی فزاینده و ارتباط مؤثر با نهادهای دولتی، سازمان‌های جامعه مدنی و مردم در سطح ملی و بین‌المللی را افزایش می‌دهد. سوم، این وسیله یک ابزار بایگانی بسیار اثربخش است که امکان ذخیره مقادیر انبوهی از اطلاعات و دسترسی آسان به آن‌ها را فراهم می‌آورد. چهارم، می‌تواند چارچوب استاندارد شده‌ای برای تحصیل و کسب اطلاعات، ذخیره‌سازی، انتقال و انتشار آن‌ها فراهم کند. پنجم، اینترنت می‌تواند جریان‌ات خود به خود چند سویه رسمی و غیررسمی اطلاعات را بین مردم و پارلمان تسهیل کند و بالاخره، پارلمان را با توجه به فناوری اطلاعاتی در راستای روند جاری جهانی قرار دهد.

واضح است که استفاده از فناوری‌های ارتباطاتی و اطلاعاتی توسط پارلمان تماماً یک مسئله مدیریت فنی یا اجرایی نمی‌باشد بلکه به ویژه مسأله‌ای سیاسی است. بنابراین مدیریت این فناوری‌ها نباید به بوروکرات‌ها یا تنها به تکنوکرات‌ها محول شود بلکه باید وابستگی زیادی به ملاحظات و مدیریت سیاسی دقیق داشته باشد. مسأله فناوری‌های ارتباطاتی و اطلاعاتی و پارلمان‌ها، به روشی که نهادها برای انجام امورشان از این ابزار استفاده می‌کنند یا روشی که در آن از چنین فناوری برای تکمیل اهداف، ارزش‌ها، اصول و نیازهای پارلمان استفاده می‌شود، مربوط است. چالش رو در روی پارلمان در گروی این مسأله است که چگونه برای حمایت از ارزش‌ها اصول دمکراتیک از این فناوری‌ها استفاده و آن‌ها را اداره می‌کند.

اصول شفافیت، تعامل و پاسخگو بودن را به عنوان دیدگاه‌های هدایت کننده یک پارلمان دمکراتیک می‌توان از طریق فناوری اینترنت تقویت کرد. با برقراری وب سایت پارلمانی، تعداد زیادی از اسناد موجود در فرایند قانونگذاری برای شهروندان علاقمند، بخش صنعتی و مطبوعات قابل دسترس خواهد بود. همچنین این وب سایت باید

به عنوان فرصتی برای کسب اطلاعات در مورد مذاکرات درون مجلس، نمایندگان و منابع مالی در نظر گرفته شود. بدون شک برقراری وب سایت به عنوان گامی مؤثر به سوی ترکیب بیش تر گروه‌های ذی‌نفع سازمان یافته و شهروندان در فعالیتهای پارلمانی به شمار می‌رود. با ایجاد ارتباطات چند سویه از طریق اینترنت، پارلمان‌ها امکان استفاده از حقوق دموکراتیک از سوی انجمن‌های ذی‌نفع و شهروندان، از طریق دسترسی مستقیم به مطالب سیاسی را دارند.

فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی و نقش‌های نمایندگان

یک نماینده مجلس دارای نقش‌ها و عملکرد مختلفی در درون دموکراسی پارلمانی است و فناوری‌های جدید به شکل متفاوتی بر این وظایف تأثیر می‌گذارند. هر نماینده به چهار گروه مختلف خدمت ارائه می‌دهد: حوزه انتخابیه، حزب، خود مجلس و ملت. به طور کلی هر یک از این گروه‌ها از یک نماینده مجلس توقعات خاص خود را دارند و کامپیوترها و فناوری‌های مربوط به آن می‌تواند به روش‌های مختلفی به انجام این خدمات کمک کند یا مانع آن شود. انجام این نقش‌های گوناگون مسئولیتی طاقت‌فرساست که نیازمند انرژی و تعهد نمایندگان است. برای انجام این کار، نمایندگان به شکل فزاینده‌ای نیازمند حمایتی هستند که فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی، آن را فراهم می‌آورند. اما این فناوری‌ها را نمی‌توان تنها ابزاری برای انجام بهتر این کارها بر شمرد بلکه آن‌ها فرصت‌هایی برای تعریف و تعیین مجدد راه‌های مختلفی هستند که نمایندگان برای انجام نقش خود، از آن‌ها استفاده می‌کنند.

نمایندگان مجلس برای اجرای مفید وظایف خود، برای مدیریت مؤثر ارتباطات و اطلاعات جامع، در زمینه گردآوری اطلاعات (تحقیق) و پخش آن (انتشار) نیازمند ابزارهایی هستند. علاوه بر آن، وظایف نمایندگان مجلس در حوزه انتخابیه مربوط به خودشان و در مجلس به آن معنا است که اکثر نمایندگان نیازمند دو دفتر کار هستند تا اوقات خود را تا حد ممکن بین حوزه انتخابیه خود و مجلس تقسیم کنند و ظرفیت کار

کردن در حین حرکت و در مکان‌هایی دیگر در سراسر کشور را نیز داشته باشند. نماینده مجلس بودن به معنای داشتن یک شغل فعالانه است. سخنرانی در مجلس و شرکت در جلسات به معنی آن است که نمایندگان نمی‌توانند در هیچ یک از دفاتر خود وقت زیادی را آن گونه که دوست دارند به مسائل ضروری تخصیص دهند. زمانی که آن‌ها موضوع اصلی را لمس کردند نیازمند سیستم‌های مفیدی برای سازماندهی کارکنان خود و انجام کارها هستند. با این محدودیت‌ها، نمایندگان می‌توانند تنها از فناوری‌های جدیدی که به آسانی با برنامه‌های گنج‌کننده آن‌ها تطابق پیدا می‌کند استفاده می‌کنند. در هر حال با افزایش زمان پاسخگویی و سرعت تحویل اطلاعات در جامعه، انتظارات نیز افزایش می‌یابد و نمایندگان تحت فشاری بیشتر برای فعالیتی سریع‌تر در تمام زمینه‌های کاری خود قرار گرفته‌اند. شبکه جهانی وب، اینترنت سازمانی و خدمات CD-Rom و سهولت ایجاد ارتباط با تهیه‌کنندگان اطلاعات از طریق پست الکترونیکی، ظرفیت بیشتری را برای دسترسی به اطلاعات با کیفیت بالا فراهم می‌آورد.

بخشی از ایجاد یک حکومت باز باید شامل ایجاد شبکه‌های رسمی ارتباط بین نماینده مجلس و مقامات دولتی باشد. فناوری‌های جدید بهترین راه را برای این کار ارائه کرده است. با گسترش فرهنگ، بسیاری از نمایندگان مجلس باید امیدوار باشند که برنامه‌های الکترونیکی از سوی دولت به نمایندگان بتواند تبدیل به یک کانال دوسویه شود به گونه‌ای که مقامات دولتی از دریافت نظرات نمایندگان خوشحال شوند و اطلاعات رسمی به موقع در اختیار آن‌ها قرار دهند. و بدین جهت حوزه سیاست On-Line از نظر اهمیت در حال رشد است و نمایندگان باید در محیطی مجازی در مباحثات شرکت داشته باشند.

نمایندگان مجلس نیازمند ارتباط مؤثر با همکاران و کارکنان خود، علاقمندان و دست‌اندرکاران امور سیاسی، دولت، رسانه‌ها و بالاتر از همه با حوزه‌های انتخابیه خود و نیز دسترسی به اطلاعات واقعی به عنوان پایه‌ای برای تمام فعالیت‌های خود در زمینه قانونگذاری هستند. فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی می‌تواند این ظرفیت‌های ارتباطی به

ویژه پست الکترونیکی را گسترش دهد و همچنین می‌تواند این کار را از طریق رسانه‌هایی مانند وب سایت و ویدئو کنفرانس انجام دهد.

مبارزه انتخاباتی و بهبود بخشیدن به چهره یک نماینده مجلس یا حزب او، علایق و موفقیت‌های او، در واقع یکی از اولویت‌های نمایندگانی است که همیشه نگران انتخابات مجدد هستند. اکثر احزاب سیاسی، امروزه دارای وب سایت هستند. شبکه‌های وب سایت خصوصی یکی از روش‌های بسیار آسان برای ارتقای میزان ارائه اطلاعات و مبارزات انتخاباتی است که در ترکیب با پست الکترونیکی، پتانسیل وسیعی برای انجام مبارزه‌های انتخاباتی نمایندگان - برای جلب توجه بیشتر و خدمت به حوزه‌های انتخابی - فراهم می‌آورند. در ادامه به معرفی اجمالی یک نمونه از این شبکه‌ها به نام شبکه دمکراسی در کشور آمریکا می‌پردازیم.

شبکه دمکراسی (<http://www.dnet.org>)

مرکز مطالعات دولتی کالیفرنیا - که یک سازمان غیرانتفاعی است - شبکه دمکراسی را که یکی از قوی ترین شبکه‌های راهنمای الکترونیکی به عنوان ابزاری برای تقویت کیفیت اطلاعات ارائه شده در مورد مسائل مربوط به مبارزات سیاسی و انتخاباتی برای رأی‌دهندگان است بر روی اینترنت به راه انداخت. شبکه دمکراسی، اطلاعات مربوط به مسائل و نامزدها مانند بیانیه‌های نامزدها در مورد مسائل، اطلاعات بیوگرافی و تأییدیه‌های نامزدها و جزئیات مربوط به نوآوری در ورقه رأی را ارائه می‌کند. این شبکه به منظور ایجاد انگیزه‌هایی برای مشارکت نامزدها در شناسایی مسائل اصلی و روشن ساختن مواضع مختص خودشان طراحی شده است. علاوه بر آن، این شبکه، تریبونی برای مباحثه میان نامزدها و همین‌طور رسانه‌ای برای ارتباطات شهروند با شهروند و شهروند با نامزد به شکل مصاحبه‌های زنده بر روی وب ایجاد کرده است.

شبکه دمکراسی همچنین نشانگر تلاشی در جهت خنثی‌سازی تأثیرات بودجه‌های نامتناسب از طرف نامزدها، البته نه از طریق مطالبه هزینه برای ارائه اطلاعات مربوط به آن‌ها است.

بنیان مرکز مطالعات دولتی، در تلاش‌های عمومی به منظور اصلاح قوانین تأمین بودجه مبارزات انتخاباتی شرکت داشتند، قوانینی که انتخابات را به سوی مبارزاتی سوق می‌دادند که هر که بیش‌تر پرداخت کند زمان بیش‌تری برای تبلیغ بر روی تلویزیون اشغال می‌کند. به نظر می‌رسد که اینترنت یک فرصت بی‌سابقه برای اعطای زمان مساوی ارائه کرده است که به دور از هزینه و کمیابی بخش برنامه‌ها است.

تا پایان سال ۱۹۹۸، شبکه دمکراسی آن قدر گسترش یافته بود و هنوز هم به گسترش وسعت خود ادامه می‌دهد. در نه ایالتی که طی سال ۱۹۹۸ مورد توجه بودند نزدیک به ۱۰۰٪ از نامزدهای حزب اکثریت بر شبکه دمکراسی حضور یافتند.

بخش اصلی در طراحی شبکه دمکراسی، سیستم به روز آوردن اطلاعات از راه دور بود. با استفاده از این سیستم، نامزدها شماره شناسایی شخصی خود و رمز عبور را وارد می‌کردند تا بتوانند اطلاعات مربوط به خود، مانند اظهارنظرانشان در مورد مسائل و بیوگرافی‌های خود را به روز درآورند. از طریق این سیستم، آن‌ها همچنین می‌توانند مسائلی را به بخش شبکه مسائل انتخاباتی خود اضافه کنند و به صورت online کمک بگیرند. به روز درآوردن از راه دور این بخش، به مرکز مطالعات دولتی امکان اداره تعداد زیادی از مبارزات انتخاباتی را علی‌رغم تعداد کارکنان اندک داده است.

از آن‌جا که نامزدها مجبور به صرف مقادیر زیادی پول برای خرید زمان تبلیغات تلویزیونی هستند باید تبلیغات خود را بر مسائلی که از نظر رأی‌دهندگان چشمگیرتر هستند متمرکز کنند. این روش، مؤثرترین ابزار از نظر هزینه در ارتباط با رأی‌دهندگان است و همین‌طور یک استراتژی منطقی در زمینه تلویزیون تجاری به شمار می‌رود. با این حال این امر باعث می‌شود که رأی‌دهندگان اطلاعات کم‌تری را دریافت کنند در عین حال که پول بیش‌تری صرف مبارزات انتخاباتی می‌شود. اما شبکه دمکراسی به بینندگان اجازه می‌دهد

که به اطلاعاتی گسترده از مسائل گوش فرا دهند. اگر بیننده‌ای، علاقمند به مسأله مورد نظر نامزد نباشد می‌تواند با یک اشاره و کلیک وارد موضوع دیگری شود.

این اقدام (تلاش برای مقابله با تأثیرات افزایش نامتناسب بودجه) از مسائلی بود که در ورای طراحی شبکه دمکراسی قرار داشت. در عرصه سیاسی امریکا در اواخر دهه ۱۹۹۰، نامزدی که می‌توانست هزینه بیش‌تری پردازد بیش‌تر در معرض دید بینندگان قرار می‌گرفت (زیرا می‌توانست زمان بیش‌تری را در تلویزیون خریداری کند). این امر به ویژه زمانی انتقادآمیز است که صرف قرار گرفتن در معرض سخنان یک نامزد سیاسی، این احتمال را که او رضایت عمومی را کسب کند افزایش می‌دهد. این دلیلی گویا بر این مورد است که چرا نامزدهای انتخاباتی مجدد، نسبت به رقبای انتخاباتی خود، چنین مزیتی دارند. برعکس، در شبکه دمکراسی، مشارکت طوری طراحی می‌شود که مستقل از تأمین بودجه باشد، تمام نامزدها دارای فرصت یکسان برای معرفی باشند، حتی نامزدها و احزابی که واقعاً دارای هیچ بودجه‌ای نیستند می‌توانند پیام خود را به گوش رأی‌دهندگان برسانند.

شرط فرصت‌های یکسان (اگر یک ایستگاه به یک نامزد، زمان بدهد باید زمان مشابهی را برای سایر نامزدهای همان منصب در نظر بگیرد) که از ماده قانونی مربوط به ارائه امتیازات یکسان در قانون ارتباطات امریکا اخذ شده بود به دو دلیل نقش مهم و خاصی داشت. اولاً تهیه‌کنندگان اصلی شبکه دمکراسی، طرفدار شرط اعطای زمان یکسان در زمینه انتشار خبر بودند زیرا عدالت بیش‌تری را تضمین می‌کرد بنابراین، ساختار سیستم براساس اعطای فرصت‌های یکسان برای تمام نامزدها برای مشارکت، ساخته شد. اگر نامزدی بیانیه‌ای را صادر کند آنگاه سایر نامزدها نیز دارای فرصت‌های یکسانی برای ارائه نظرات رقابتی یا ارائه موضوعاتی دیگر برای بحث خواهند بود. ثانیاً شبکه دمکراسی می‌تواند سیستمی را ارائه کند که حتی می‌تواند نسبت به شرط اعطای زمان یکسان در زمینه انتشار خبر بیش‌تر مساوات طلب باشد، زیرا نه پول و نه زمان مانعی برای شرکت بر روی وب به شمار نمی‌رود.

شرط مذکور، طراحی سیستم به شکل‌های دیگر از طریق عدم سانسور را مطرح می‌ساخت. ماده فرصت‌های یکسان در قانون ارتباطات به این مفهوم است که صاحبان ایستگاه‌ها نمی‌توانند به هیچ شکلی محتوای تبلیغات تلویزیونی نامزدها را سانسور کنند. دادگاه‌ها بر این باورند که اگر یک نامزد در تبلیغات تلویزیونی خود به نامزد دیگری افترا ببندد این ماده سبب حمایت از مسئولیت و تعهد ایستگاه‌ها خواهد شد. ایستگاه‌های فرستنده چون نمی‌توانند محتوای تبلیغات انتخاباتی را کنترل کنند از تعهد و مسئولیت مصون هستند. طراحان شبکه دمکراسی با این اصل در زمینه انتشار خبر آشنا بودند و آن را قابل کاربرد در وب سایت خود می‌دانستند. آن‌ها نباید محتوای بیابیه‌های نامزدها را کنترل کنند حتی اگر این بیابیه تهمت‌آمیز باشند زیرا این امر می‌تواند شبکه دمکراسی را به مسئولیت بالقوه رهنمون سازد.

ایجاد سیستمی با تضمین اجرای عدالت نسبت به تمام نامزدها و عدم تحمیل هیچ‌گونه سانسور از موارد ارزشمند برای موفقیت این راه کار به شمار می‌رفت. این امر باعث تقویت تعهد طراحان برای ارائه سیستمی می‌شد که تا حد ممکن بی‌طرف بود. اهمیت آن به این دلیل بود که اولاً اگر نامزدها دریابند که سیستم به نفع یک نامزد خاص یا علیه دیگران است حاضر به شرکت نخواهند بود. ثانیاً اگرچه مراکز مطالعات دولتی یک شرکت غیرانتفاعی است اما این نکته مهم است که این مرکز باید وجوهی را برای تأمین فعالیت‌های خود کسب کند. اگر شبکه دمکراسی جانب‌دارانه به نظر می‌آید آنگاه مؤسسات و سایر منابع تأمین‌کننده وجوه، تمایلی به حمایت از آن نداشتند. بنابراین طراحان شبکه دمکراسی به عنوان توزیع‌کننده و نه ناشر، مراقب بودند که هیچ‌گونه کنترل و پراستاری بر روی محتوا اعمال نکنند. با ایجاد سیستمی که در آن، طراحان - نه ناشر - نقش توزیع‌کننده اطلاعات را داشتند، مراکز مطالعات دولتی تلاشی کرد که به طور راهبردی خود را به شکلی معرفی کند که هرگونه خطر مسئولیت را کاهش دهد.

طراحان شبکه دمکراسی همچنین یک سیستم اخطار اتوماتیک پست الکترونیکی را بر روی آن پیاده کرده‌اند تا هنگامی که رقبا بیابیه‌های صادره را عوض می‌کنند یا چیزی

می‌افزایند نامزدها از طریق پست الکترونیکی در جریان این امر قرار می‌گیرند. این ویژگی موجب مشارکت نامزدهای بیش‌تری شده است. انتشار گسترده‌تر شبکه دموکراسی می‌تواند یک چرخه عادلانه از کاربرد وسیع‌تر را ایجاد کند. در حالی که شبکه دموکراسی، منعکس‌کننده اطلاعات بیش از هر جای دیگر است، مباحثه‌ای جامع‌تر و به تفصیل به رأی‌دهندگان ارائه می‌کند که نمی‌توان آن را در رسانه‌های سنتی پیدا کرد.

شبکه دموکراسی مثالی مهیج از روشی را ارائه می‌کند که در آن نمونه‌های فناوری به همراه دغدغه‌های سیاسی عمومی می‌توانند توسعه فناوری را هدایت کنند. توسعه شبکه دموکراسی نشان می‌دهد که قانون می‌تواند در آغاز توسعه فناوری و قبل از بروز مشکلات تأثیری مهم داشته باشد و بنابراین نگرش‌های موجود، نسبت به قانون و تغییرات فناوری را بیش‌تر به مبارزه می‌طلبد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

رشد سریع اینترنت طی دهه گذشته، رسانه‌ای برای مباحثه و گفتگو ایجاد کرده است که در تاریخ بی‌سابقه است. ده‌ها میلیون نفر می‌توانند از طریق وب سایت به اینترنت وصل شوند. پست الکترونیکی، ابزاری برای ارتباط با هریک از آن‌ها با علایق مختلف فراهم آورده است. اگرچه بیش‌تر توجه به اینترنت و رسانه انتشار اصلی آن - شبکه جهانی وب - بر سرگرمی، تجارت و هرزه‌نگاری متمرکز شده است اما از این شبکه به عنوان فضایی برای مذاکرات و تصمیم‌گیری‌های سیاسی نیز استفاده می‌شود. روشی که در آن از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی برای دستیابی به اهداف، ارزش‌ها، اصول و نیازهای پارلمان استفاده می‌شود مهم است و سؤال اصلی این است که چگونه می‌توان به اداره این فناوری‌ها و استفاده از آنها برای حمایت از ارزش‌ها و اصول دموکراتیک پرداخت.

در هر حال آموزش و فرهنگ سازی از مسائل مهم در توسعه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی است که با درس گرفتن از تجارب دیگران و تجزیه و تحلیل پدیده‌های جدید و

نیز ارزیابی تأثیرات این پدیده‌ها و به کارگیری امکاناتی که فناوری‌های جدید به وجود آورده‌اند می‌توان در جهان پیچیده امروز راه موفقیت را پیمود.

شومپتر (اقتصاددان) سه مرحله از نوآوری در فناوری را مشخص کرده است: در مرحله اول، که فناوری جدیدی معرفی می‌شود و سازمان‌ها از آن برای جایگزین‌سازی فرایندهای کنونی استفاده می‌کنند؛ فاکس جایگزین نامه یا نامه الکترونیکی جایگزین یادداشت‌ها می‌شود، در مرحله دوم آن‌ها درمی‌یابند که فناوری، روش‌های بهتر و جدیدتری برای انجام فرایندهای اصلی ارائه می‌کنند و تنها در مرحله سوم است که سازمان‌ها به ساخت و ساز و مهندسی مجدد پیرامون فناوری‌ای که تبدیل به هسته اصلی شده است می‌پردازند. در این جا این پرسش مطرح می‌شود که ما در کدام مرحله قرار داریم؟ آیا وقت آن نرسیده که ما نیز در زمینه استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در تقویت دمکراسی نمایندگی، به مهندسی مجدد همت بگماریم؟

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی